

Na osnovu člana 14 stav 12, člana 15 stav 6, člana 17 stav 7 i član 18 stav 4 Zakona o organskoj proizvodnji ("Službeni list CG", broj 123/24), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

Pravilnik o bližim uslovima za biljnu i stočarsku organsku proizvodnju*

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu CG", br. 29/2026 od 5.3.2026. godine, a stupio je na snagu 13.3.2026.

* U ovaj pravilnik prenešene su: Regulativa (EU) 2018/848 Evropskog parlamenta i Savjeta od 30. maja 2018. godine o organskoj proizvodnji i označavanju organskih proizvoda i stavljanju van snage Regulative Savjeta (EZ) br. 834/2007; Regulativa (EU) 2020/464 od 26. marta 2020. godine kojom se utvrđuju određena pravila za primjenu Regulative (EU) 2018/848 Evropskog parlamenta i Savjeta u vezi sa dokumentima potrebnim za retroaktivno priznavanje perioda u svrhu prelaznog perioda, proizvodnjom organskih proizvoda i informacijama koje treba da dostave države članice; Delegirana Regulativa Komisije (EU) 2022/474 od 17. januara 2022. godine kojom se mijenja Prilog II Regulativa (EU) 2018/848 Evropskog parlamenta i Savjeta u vezi sa specifičnim zahtjevima za proizvodnju i upotrebu sadnica koje ne potiču iz organske proizvodnje, sadnica iz prelaznog perioda, organskih sadnica i drugog biljnog reproduktivnog materijala; Delegirana Regulativa Komisije (EU) 2020/1794 od 16. septembra 2020. godine kojom se mijenja Dio I Aneksa II Regulativa (EU) 2018/848 Evropskog parlamenta i Savjeta u vezi sa upotrebom biljnog reproduktivnog materijala iz prelaznog perioda i biljnog reproduktivnog materijala koji ne potiče iz organske proizvodnje; Delegirana Regulativa Komisije (EU) 2020/427 od 13. januara 2020. godine kojom se mijenja Prilog II Regulative (EU) 2018/848 Evropskog parlamenta i Savjeta u vezi sa određenim detaljnim pravilima proizvodnje organskih proizvoda i Delegirana Regulativa Komisije (EU) 2021/716 od 9. februara 2021. godine kojom se mijenja Prilog II Uredbe (EU) 2018/848 Evropskog parlamenta i Savjeta u vezi sa pravilima organske proizvodnje za proklijalo sjeme i glavice cikorije, hranu za određene životinje iz akvakulture i tretmane od parazita u akvakulturi (tekst relevantan za EEA).

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se bliži uslovi za organsku biljnu i stočarsku proizvodnju, uslovi za podjelu poljoprivrednog gazdinstva na organske proizvodne jedinice, proizvodne jedinice u prelaznom periodu i proizvodne jedinice koje nijesu organske, dužina trajanja prelaznog perioda, način organske biljne i stočarske proizvodnje, kao i sadržaj i način vođenja evidencije u biljnoj i stočarskoj proizvodnji.

Primjena

Član 2

Ovaj pravilnik primjenjuje se na subjekte koji učestvuju u bilo kojoj fazi proizvodnje, prerade i distribucije proizvoda, kao i na druge proizvode usko povezane sa poljoprivredom, navedene u Prilogu 1 ovog pravilnika, kao i na poljoprivredne proizvode navedene u Listi poljoprivrednih proizvoda datoj u Prilogu 2 ovog pravilnika.

Značenje izraza

Član 3

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) **subjekat (operator)** je fizičko ili pravno lice odgovorno za sprovođenje ovog zakona u svakoj od faza organske proizvodnje, pripreme i distribucije, a koje se nalaze pod njegovom kontrolom;
- 2) **poljoprivredna površina** je površina koja se koristi kao obradivo zemljište, trajne livade, trajni pašnjaci ili trajni zasadi;
- 3) **matična biljka** je identifikovana biljka od koje se uzima reproduktivni materijal za reprodukciju novih biljaka;
- 4) **biodinamički preparati** su mješavine koje se tradicionalno koriste u biodinamičkoj poljoprivredi;
- 5) **veranda** je dodatni, natkriveni, neizolovani spoljašnji objekat namijenjen za živinu kod kojeg je na dužoj strani obično postavljena žičana ograda ili mreža, u kojem vladaju spoljašnji klimatski uslovi, sa prirodnim i/ili vještačkim osvjjetljenjem i podom koji je prekriven prostirkom;
- 6) **mlade koke** (pullets) su mlade životinje vrste *Gallus gallus* starosti ispod 18 nedjelja;
- 7) **koke nosilje** su životinje vrste *Gallus gallus* namijenjene proizvodnji konzumnih jaja i koje su stare najmanje 18 nedjelja;
- 8) **mladi pijetao** je muška životinja iz sojeva koka nosilja namijenjena za proizvodnju mesa;
- 9) **korisna površina** je prostor širine najmanje 30 cm, visine najmanje 45 cm sa nagibom poda ne manjim od 14%, ne računajući površinu namijenjenu za gnijezdo, u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuju uslovi za objekte i opremu za držanje i uzgoj koka nosilja;

10) **objekat za uzgoj živine** (poultry house) je fiksni ili pokretni objekat za smještaj jata živine i obuhvata sve površine natkrivene krovom, uključujući i verandu, a može se podijeliti u zasebne odjeljke u kojima se nalazi po jedno jato;

11) **uzgoj usjeva povezanih sa zemljištem** je proizvodnja na zemljištu (living soil) ili na zemljištu koje je pomiješano ili dubreno materijalima i proizvodima koji su dozvoljeni u organskoj proizvodnji, a povezano je sa podzemnim slojem i podlogom;

12) **tor je ogradeni prostor** uključujući i dio koji životinjama obezbijuje zaštitu od nepovoljnih vremenskih uslova;

13) **stajsko đubrivo** je izmet životinja ili mješavine prostirke i otpadnih proizvoda koje izlučuju životinje, čak i u prerađenom obliku;

14) **jato** je grupa jedne vrste živine koja se drži u jednoj smještajnoj jedinici otvorenog ili zatvorenog tipa u isto vrijeme, ne miješajući se sa drugim vrstama živine; i

15) **živina za tov** je živina koja je namijenjena za proizvodnju mesa.

Bliži uslovi u pogledu organskih uslova

Član 4

(1) Organski usjevi, koji prirodno rastu u vodi, proizvode se u zemljištu ili u zemljištu pomiješanom ili obogaćenom materijalima i proizvodima dozvoljenim u organskoj proizvodnji, u vezi sa podzemnim slojem i podlogom, mogu se upotrebljavati pod uslovima propisanim Zakonom o organskoj proizvodnji i pod uslovima da je:

1) proizvodnja naklijalog sjemena, koja uključuje klice, izdanke i mikrobilje koji žive isključivo od hranljivih rezervi iz sjemena, njihovim vlaženjem u čistoj vodi, pod uslovom da je sjeme organsko; i

2) proizvodnja glavicica cikorije, uključujući i njihovo potapanje u čistoj vodi, pod uslovom da je biljni reproduktivni materijal organskog porijekla, a upotreba hranjive podloge dozvoljena je samo kada su njeni sastojci odobreni u skladu sa članom 26 Zakona o organskoj proizvodnji.

(2) Ne može se upotrebljavati hranjiva podloga za proizvodnju naklijalog sjemena, koja uključuje klice, izdanke i mikrobilje, osim upotrebe inertne podloge koja je namijenjena isključivo za održavanje vlažnosti sjemena kada su komponente te inertne podloge odobrene u skladu sa članom 26 ovog zakona.

(3) Sve agrotehničke mjere koje se primjenjuju u organskoj biljnoj proizvodnji, treba da spriječe ili svedu na najmanju moguću mjeru zagađenje životne sredine.

Prelazni period u biljnoj proizvodnji

Član 5

(1) Bilje i biljni proizvodi smatraju se organskim ako se tokom njihove proizvodnje na parcelama primjenjuju uslovi propisani za organsku proizvodnju u prelaznom periodu u trajanju od najmanje:

1) dvije godine prije sjetve za jednogodišnje biljne vrste;

2) dvije godine prije njihove upotrebe kao hrane za životinje iz organske proizvodnje za pašnjake i višegodišnje krmno bilje; i

3) tri godine prije prve berbe organskih proizvoda za višegodišnje biljne vrste koje nijesu krmno bilje.

(2) Ako je zemljište, odnosno jedna ili više njegovih parcela, kontaminirane proizvodima ili supstancama koje nijesu odobrene za upotrebu u organskoj proizvodnji, kontrolno tijelo može odlučiti da za predmetno zemljište, odnosno predmetne parcele produži prelazni period nakon perioda iz stava 1 ovog člana.

(3) U slučaju tretiranja sa proizvodima ili supstancama koje nijesu odobrene za upotrebu u organskoj proizvodnji, kontrolno tijelo će zahtijevati novi prelazni period u skladu sa stavom 1 ovog člana.

(4) Period iz stava 3 ovog člana, može se skratiti u sljedećim slučajevima:

1) ako su te parcele tretirane proizvodima ili supstancama koje nijesu odobrene za upotrebu u organskoj proizvodnji, ali su dio obaveznih mjera kontrole štetočina ili korova, uključujući karantinske organizme ili invazivne vrste, koje je propisao organ uprave nadležan za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Uprava); i

2) ako su te parcele tretirane proizvodima ili supstancama koje nijesu odobrene za upotrebu u organskoj proizvodnji, a tretiranje se sprovodi kao dio naučnih istraživanja koje je odobrilo organ državne uprave nadležan za poslove poljoprivrede (u daljem tekstu: Ministarstvo) ili Uprava.

(5) U slučajevima iz st. 2, 3 i 4 ovog člana, dužina prelaznog perioda utvrđuje se uzimajući u obzir da proces razgradnje predmetnog proizvoda ili supstance mora garantovati da će na kraju prelaznog perioda ostati neznatan nivo ostataka u zemljištu, a u slučaju višegodišnjih usjeva u samoj biljci.

(6) Proizvodi nakon tretiranja ne smiju se stavljati u promet kao organski proizvodi ili proizvodi iz prelaznog perioda.

(7) U slučaju zemljišta povezanog sa organskom stočarskom proizvodnjom odredbe st. od 1 do 6 ovog člana, primjenjuju se na cjelokupnu proizvodnu jedinicu na kojoj se proizvodi hrana za životinje, osim za prelazni period za pašnjake i druge otvorene površine koje koriste životinje koje nijesu biljojedi, kada se ne radi o tretiranju sa proizvodima ili supstancama koje nijesu dozvoljene za upotrebu u organskoj proizvodnji.

(8) U slučaju prelaznog perioda iz stava 7 ovog člana, prelazni period se može skratiti na godinu dana.

Porijeklo bilja uključujući biljni reproduktivni materijal

Član 6

(1) Za proizvodnju bilja i biljnih proizvoda koji nisu biljni reproduktivni materijal koristi se isključivo organski biljni reproduktivni materijal.

(2) Da bi se obezbijedio organski biljni reproduktivni materijal koji će se koristiti za proizvodnju proizvoda, osim biljnog reproduktivnog materijala, matična biljka i po potrebi druge biljke namijenjene za proizvodnju biljnog reproduktivnog materijala moraju da budu proizvedene u skladu sa Zakonom o organskoj proizvodnji najmanje jednu generaciju, odnosno u slučaju višegodišnjih usjeva najmanje jednu generaciju tokom dvije vegetacione sezone.

(3) Prilikom odabira organskog biljnog reproduktivnog materijala, subjekti daju prednost onom organskom biljnom reproduktivnom materijalu koji je pogodan za organsku proizvodnju.

(4) Za proizvodnju sorti pogodnih za organsku proizvodnju, aktivnosti organskog oplemenjivanja moraju da se obavljaju u organskim uslovima i treba da:

- budu usmjerene na povećanje genetske raznovrsnosti;
- se oslanjaju na prirodnu reproduktivnu sposobnost;
- budu usmjerene na unapređenje agronomskih osobina i otpornosti na bolesti; i
- se oslanjaju na prilagođavanje različitim lokalnim zemljišnim i klimatskim uslovima.

(5) Sve metode razmnožavanja, osim kulture meristema moraju da se sprovedu u okviru sertifikovanog organskog upravljanja.

Upotreba biljnog reproduktivnog materijala iz prelaznog perioda i biljnog reproduktivnog materijala koji nije iz organske proizvodnje

Član 7

(1) Izuzetno od člana 6 stav 1 ovog pravilnika, ako podaci prikupljeni u bazi podataka iz člana 28 st. 1 i 2 Zakona o organskoj proizvodnji, pokazuju da kvalitativne ili kvantitativne potrebe subjekata u pogledu relevantnog organskog biljnog reproduktivnog materijala nisu zadovoljene, subjekat može da koristi biljni reproduktivni materijal iz prelaznog perioda u skladu sa članom 15 stav 5 tačka 1 Zakona o organskoj proizvodnji, ili biljni reproduktivni materijal koji je odobren u skladu sa stavom 18 ovog člana.

(2) U slučaju nedostatka organskih sadnica mogu da se koriste sadnice iz prelaznog perioda, koje se stavljaju u promet u skladu članom 15 stav 5 tačka 1 Zakona o organskoj proizvodnji, ako su sadnice uzgajane:

1) kroz ciklus uzgoja od sjemena do sadnice u trajanju od najmanje 12 mjeseci na zemljišnoj parceli za koju je u istom periodu završen prelazni period od najmanje 12 mjeseci; ili

2) na organskoj zemljišnoj parceli ili zemljišnoj parceli u prelaznom periodu ili u kontejnerima u slučaju iz člana 17 stav 4, alineja 3 i 4 Zakona o organskoj proizvodnji, pod uslovom da su sadnice proizvedene od sjemena iz prelaznog perioda dobijenog od biljke uzgajane na zemljišnoj parceli za koju je završen prelazni period od najmanje 12 mjeseci.

(3) Ako organski biljni reproduktivni materijal ili biljni reproduktivni materijal iz prelaznog perioda koji je odobren u skladu sa stavom 18 ovog člana nije dovoljno kvalitetan ili nije dostupan u dovoljnim količinama da zadovolji potrebe subjekta, Ministarstvo može da odobri upotrebu biljnog reproduktivnog materijala iz proizvodnje koja nije organska u skladu sa st. 7 i 17 ovog člana.

(4) Odobrenje iz stava 3 ovog člana izdaje se samo u sljedećim situacijama:

1) ako nijedna sorta vrste koju subjekat želi da dobije nije registrovana u bazi podataka iz člana 28 st. 1 i 2 Zakona o organskoj proizvodnji;

2) ako nijedan subjekat koji biljni reproduktivni materijal stavlja u promet nije u mogućnosti da na vrijeme isporuči odgovarajući organski biljni reproduktivni materijal, ili biljni reproduktivni materijal iz prelaznog perioda, ili biljni reproduktivni materijal odobren u skladu sa stavom 18 ovog člana u slučajevima u kojima je korisnik u razumnom roku naručio biljni reproduktivni materijal odobrenog u skladu sa stavom 18 ovog člana;

3) ako sorta koju subjekat želi uzgajati nije registrovana kao organski biljni reproduktivni materijal, ili biljni reproduktivni materijal iz prelaznog perioda, ili kao biljni reproduktivni materijal odobren u skladu sa stavom 18 ovog člana, ili nije registrovana u bazi podataka iz člana 28 st. 1 i 2 Zakona o organskoj proizvodnji, ili ako subjekat može dokazati da nijedna od registrovanih alternativa iste vrste nije pogodna za gajenje u konkretnim agronomskim i pedoklimatskim uslovima i nema tehnološka svojstva potrebna za proizvodnju; i

4) ako je to opravdano za primjenu u istraživanjima i ispitivanjima u malim poljskim ogledima, za potrebe očuvanja sorte ili za inovacijske proizvode, pod uslovom da je za to obezbijeđena saglasnost Ministarstva.

(5) Prije podnošenja zahtjeva za odobrenje iz stava 3 ovog člana, subjekti treba da pretraže bazu podataka iz člana 28 st. 1 i 2 Zakona o organskoj proizvodnji, kako bi provjerili da li je odgovarajući organski reproduktivni biljni materijal, ili biljni reproduktivni materijal iz prelaznog perioda, ili biljni reproduktivni materijal odobren u skladu sa stavom 18 ovog člana dostupan, odnosno da li je njihov zahtjev opravdan.

(6) Subjekti mogu da koriste i organski i biljni reproduktivni materijal iz prelaznog perioda dobijen sa sopstvenog gazdinstva, bez obzira na dostupnost u pogledu kvaliteta i količine u bazi podataka iz člana 28 st. 1 i 2 Zakona o organskoj proizvodnji, i ako je u skladu sa članom 6 tačka 9 Zakona o organskoj proizvodnji.

(7) Biljni reproduktivni materijal koji nije iz organske proizvodnje nakon berbe ne treba da se tretira drugim sredstvima za zaštitu bilja, osim onim koji su odobreni za tretiranje biljnog reproduktivnog materijala u skladu sa članom 26 stav 1

Zakona o organskoj proizvodnji i u skladu sa propisom kojim se uređuje hemijski tretman u fitosanitarne svrhe za sve sorte i heterogeni materijal određene vrste na području na kojem biljni reproduktivni materijal namjerava da se koristi.

(8) Ako se upotrebljava biljni reproduktivni materijal koji nije iz organske proizvodnje koji je tretiran propisanim hemijskim sredstvima iz stava 7 ovog člana, parcela na kojoj se uzgaja tretirani biljni reproduktivni materijal podliježe, prelaznom periodu u skladu sa članom 5 st. 3, 4 i 5 ovog pravilnika.

(9) Odobrenje za upotrebu biljnog reproduktivnog materijala koji nije iz organske proizvodnje u skladu sa članom 26 stav 5 Zakona o organskoj proizvodnji izdaje Ministarstvo, prije sjetve ili sadnje usjeva.

(10) Odobrenje iz stava 9 ovog člana, izdaje se subjektu jednom godišnje za svaku sezonu posebno, a količine se odobravaju na osnovu planirane površine za sjetvu ili sadnju i pripadajuće sjetvene norme.

(11) Uprava sačinjava listu vrsta, podvrsta ili sorti za koje je utvrđeno da je organski biljni reproduktivni materijal ili biljni reproduktivni materijal iz prelaznog perioda dostupan u dovoljnim količinama i za odgovarajuće sorte.

(12) Ministarstvo neće izdati odobrenja za vrste, podvrste ili sorte uključene u listu vrsta, podvrsta ili sorti, u skladu sa stavom 1 ovog člana, osim ako to nije opravdano u skladu sa stavom 4 tačka 4 ovog člana.

(13) Uprava može da ukloni vrstu, podvrstu ili sortu sa liste, ako se količina ili kvalitet organskog biljnog reproduktivnog materijala ili biljnog reproduktivnog materijala iz prelaznog perioda navedenog u listi pokazuju nedovoljnim ili neodgovarajućim.

(14) Uprava ažurira i objavljuje listu na godišnjem nivou u skladu sa članom 28 stav 1 Zakona o organskoj proizvodnji.

(15) Izuzetno od stava 10 ovog člana, Ministarstvo može jednom godišnje da izda odobrenje subjektima za upotrebu:

1) određene vrste ili podvrste ako nijedna sorta nije registrovana u bazi podataka iz člana 28 stav 1 i stav 2 tačka 1 Zakona o organskoj proizvodnji; i

2) određene sorte ako su ispunjeni uslovi propisani stavom 4 tačka 3 ovog člana.

(16) Subjekti treba da vode evidenciju o količini upotrijebljenog biljnog reproduktivnog materijala, a Ministarstvo vodi evidenciju o odobrenim količinama biljnog reproduktivnog materijala koje nije iz organske proizvodnje.

(17) Ministarstvo ne odobrava upotrebu sadnica koje nijesu iz organske proizvodnje za vrste čiji se ciklus uzgoja od presađivanja sadnica do prve berbe proizvoda završava u jednoj sezoni.

(18) Ministarstvo može subjektima koji proizvode biljni reproduktivni materijal za upotrebu u organskoj proizvodnji odobriti upotrebu biljnog reproduktivnog materijala koji nije iz organske proizvodnje, ako matične biljke ili, ako je primjenjivo drugo bilje namijenjeno za proizvodnju biljnog reproduktivnog materijala, nije proizvedeno u skladu sa članom 6 stav 2 ovog pravilnika, ako nijesu dostupni u dovoljnoj količini ili nemaju zadovoljavajući kvalitet, pod uslovom:

1) da upotrijebljeni biljni reproduktivni materijal koji nije iz organske proizvodnje nije tretiran nakon berbe drugim sredstvima za zaštitu bilja, osim onih odobrenih u skladu sa članom 26 stav 1 Zakona o organskoj proizvodnji i u skladu sa propisom kojim se uređuje hemijski tretman u fitosanitarne svrhe za sve sorte i heterogeni materijal određene vrste na području na kojem se biljni reproduktivni materijal namjerava koristiti, pa ako se upotrebljava biljni reproduktivni materijal koji nije iz organske proizvodnje tretiran takvim propisanim hemijskim sredstvima, parcela na kojoj se uzgaja tretirani biljni reproduktivni materijal podliježe, prelaznom periodu u skladu sa članom 5 st. 3, 4 i 5 ovog pravilnika;

2) ako upotrijebljeni biljni reproduktivni materijal koji nije iz organske proizvodnje koji se koristi nije sadnica vrsta kojima se ciklus uzgoja od presađivanja sadnice do prve berbe proizvoda završava u jednoj vegetacionoj sezoni;

3) da je biljni reproduktivni materijal uzgajan u skladu sa metodama organske biljne proizvodnje; i

4) da je odobrenje za upotrebu neorganskog biljnog reproduktivnog materijala izdato prije sjetve ili sadnje tog materijala.

Upravljanje zemljištem i đubrenje

Član 8

(1) U organskoj biljnoj proizvodnji primjenjuju se načini obrade zemljišta i proizvodne prakse kojima se održava ili povećava sadržaj organskih materija u zemljištu, povećava stabilnost i biodiverzitet zemljišta, kao i sprečava sabijanje i erozija zemljišta.

(2) Plodnost i biološka aktivnost zemljišta održavaju se i povećavaju:

1) primjenom višegodišnjih plodoreda, uključujući leguminoze i ostalo zelenišno đubrivo, kao i upotrebom stajnjaka ili drugog organskog đubriva, po mogućnosti kompostiranog porijeklom iz organske proizvodnje, osim u slučaju pašnjaka ili višegodišnjih krmnih usjeva;

2) u slučaju plastenika ili višegodišnjih usjeva koji nijesu krmno bilje, upotrebom kratkoročnih usjeva za zelenišno đubrivo i leguminoza, kao i diverzifikacijom biljne proizvodnje; i

3) u svim ostalim slučajevima, primjenom stajnjaka ili organske materije, po mogućnosti kompostiranih, koji potiču iz organske proizvodnje.

(3) Ako se potrebe biljaka za hranljivim materijama ne mogu zadovoljiti mjerama propisanim u st. 1 i 2 ovog člana, koriste se samo đubriva i oplemenjivači zemljišta koji su odobreni za upotrebu u organskoj proizvodnji u skladu sa članom 26 Zakona o organskoj proizvodnji i koji se nalaze u Listi proizvoda i supstanci koji se mogu koristiti u organskoj proizvodnji (II. Lista sredstava za ishranu bilja (đubriva), oplemenjivači zemljišta i hranjive materije) samo u mjeri u kojoj je to neophodno.

(4) Subjekti treba da vode evidenciju o vremenu upotrebe, vrsti i količini upotrijebljenih đubriva i oplemenjivača, uključujući datum ili datume upotrebe svakog proizvoda, njihov naziv, primenjenu količinu, kao i podatke o usjevu i

parceli na kojoj su primijenjeni.

(5) Ukupna količina stajskog đubriva koja se koristi u organskoj proizvodnji ne smije godišnje preći 170 kg azota po hektaru upotrebene poljoprivredne površine i odnosi se na primjenu stajnjaka, suvog stajnjaka, dehidriranog živinskog stajnjaka i kompostiranog životinjskog izmeta, uključujući živinski stajnjak, kompostirani stajnjak i tečni životinjski izmet.

(6) Subjekti koji se bave organskom proizvodnjom mogu uspostaviti saradnju na osnovu pisanog ugovora, isključivo sa subjektima koji se takođe bave organskom proizvodnjom, radi distribuiranja viška organskog stajskog đubriva.

(7) Količina azota iz stava 5 ovog člana izračunava se na osnovu svih proizvodnih jedinica organske proizvodnje, na osnovu površine svih proizvodnih jedinica koje su obuhvaćene ugovorom iz stava 6 ovog člana.

(8) U biljnoj proizvodnji mogu da se koriste odgovarajući mikrobiološki preparati za poboljšanje cjelokupnog stanja zemljišta ili dostupnosti hranljivih materija u zemljištu ili u usjevima.

(9) Za aktiviranje komposta mogu da se koriste odgovarajući preparati na bazi bilja ili mikrobiološki preparati.

(10) U organskoj biljnoj proizvodnji ne koriste se mineralna azotna đubriva.

(11) U organskoj biljnoj proizvodnji mogu se koristiti biodinamički preparati.

Kontrola štetnih organizama i korova

Član 9

(1) Štetni organizmi, uzročnici bolesti i korovi suzbijaju se i kontrolišu:

- korišćenjem prirodnih neprijatelja;
- izborom vrsta i sorti;
- upotrebom heterogenog materijala;
- plodoredom;
- tehnikama uzgoja kao što su biofumigacija, mehaničke i fizičke metode;
- termičkim procesima, kao što je solarizacija i u slučaju zaštićenih usjeva, plitka obrada zemljišta parom (do maksimalne dubine od 10 cm); i
- upotrebom alelopatskih odnosa i uspostavljanjem zaštitnih pojaseva biljaka, kao i drugim agrotehničkim mjerama.

(2) Ako se redovnim mjerama iz stava 1 ovog člana ne može obezbijediti adekvatna zaštita bilja od prisustva štetnih organizama, uzročnika bolesti i korova ili ako se utvrdi da postoji neposredna i ozbiljna opasnost po usjev, dozvoljena je upotreba sredstava za zaštitu bilja koja su odobrena u skladu sa čl. 14 i 26 Zakona o organskoj proizvodnji i sredstava koja se nalaze u Listi proizvoda i supstanci koji se mogu koristiti u organskoj proizvodnji.

(3) Subjekti treba da vode detaljnu evidenciju o svim preduzetim mjerama u cilju suzbijanja štetnih organizama, uzročnika bolesti i korova, uz navođenje datuma upotrebe svakog proizvoda, vrstu i naziv proizvoda, njegovu aktivnu supstancu, primijenjenu količinu, evidenciju o tretiranom usjevu i parceli na kojoj je tretman izvršen, kao i naziv štetnih organizama ili uzročnika bolesti ili korova koji se suzbijaju.

(4) Ako se u organskoj biljnoj proizvodnji za suzbijanje štetnih organizama, uzročnika biljnih bolesti i korova koriste klopke ili raspršivači (izuzev feromonskih raspršivača) koji sadrže sredstva za zaštitu bilja, subjekti treba da obezbijede da se materijali ne ispuštaju u okolinu i da ne dođu u direktan kontakt sa gajenom biljnom vrstom.

(5) Nakon upotrebe klopki ili raspršivača iz stava 4 ovog člana, iste se odlažu na sigurno mjesto na način koji sprečava bilo kakav rizik po životnu sredinu i zdravlje ljudi.

Proizvodi i supstance koje se upotrebljavaju za čišćenje i dezinfekciju

Član 10

(1) Samo oni proizvodi koji se koriste za čišćenje i dezinfekciju u biljnoj proizvodnji i koji su odobreni u skladu sa članom 26 Zakona o organskoj proizvodnji i koji se nalaze u Listi proizvoda i supstanci koji se mogu koristiti u organskoj proizvodnji (IV. Lista proizvoda za čišćenje i dezinfekciju odobrenih za upotrebu u organskoj proizvodnji) upotrebljavaju se u organskoj proizvodnji.

(2) Subjekti treba da vode evidenciju o upotrebi proizvoda iz stava 1 ovog člana, uključujući datum ili datume upotrebe svakog proizvoda, naziv proizvoda, njegove aktivne supstance i mjesto takve upotrebe.

Vođenja evidencije

Član 11

Subjekti treba da vode evidenciju o predmetnim parcelama i količini žetve odnosno berbe, evidenciju o bilo kom drugom spoljnom inputu koji se koristi na svakoj parceli, kao i da čuvaju raspoložive dokaze o svakom odstupanju od pravila proizvodnje propisanim članom 6 ovog pravilnika.

Uslovi za uzgoj gljiva

Član 12

- (1) Za uzgoj gljiva koriste se supstrati ako se sastoje od sljedećih sastojaka:
- 1) stajskog đubriva i životinjskih ekskremenata;
- koji potiču sa organskih proizvodnih jedinica, ili jedinica u prelaznom periodu u drugoj godini prelaza;
- ili sastojaka navedenih u članu 8 stav 3 ovog pravilnika, samo u slučaju kada proizvod naveden u alineji 1 ove tačke nije dostupan i pod uslovom da stajsko đubrivo i životinjski ekskrementi ne prelaze 25% mase ukupnih sastojaka supstrata prije kompostiranja, ne računajući pokrivni materijal i dodatu vodu;
 - 2) proizvoda poljoprivrednog porijekla koji potiču iz organskih proizvodnih jedinica;
 - 3) treseta koji nije hemijski tretiran;
 - 4) drveta koje nakon sječe nije tretirano hemijskim proizvodima; i
 - 5) mineralnih proizvoda, navedenih u članu 8 stav 3 ovog pravilnika, vode i zemljišta.

Uslovi za sakupljanje samoniklog bilja

Član 13

(1) Sakupljanje samoniklih biljnih vrsta i njihovih djelova koji rastu u prirodnom okruženju, šumama i na poljoprivrednim površinama, smatra se organskom proizvodnjom pod uslovom da:

- a) ta područja u periodu od najmanje tri godine prije sakupljanja nijesu bila tretirana drugim proizvodima, osim onim čija je upotreba u organskoj proizvodnji dozvoljena u skladu sa čl. 14 i 26 Zakona o organskoj proizvodnji; i
- b) sakupljanje ne utiče na stabilnost prirodnog staništa ili na održanje vrsta u području sakupljanja.

(2) Subjekti treba da vode evidenciju o periodu i mjestu sakupljanja, dotičnim vrstama i količini sakupljenog samoniklog bilja.

Prelazni period u stočarstvu

Član 14

(1) U slučaju istovremenog početka prelaznog perioda proizvodne jedinice, uključujući pašnjake, ili bilo koje zemljište na kojem se proizvodi hrana za životinje, kao i životinje koje borave na toj proizvodnoj jedinici na početku prelaznog perioda te proizvodne jedinice, u skladu sa članom 5 st. 1, 7 i 8 ovog pravilnika, životinje i proizvodi životinjskog porijekla mogu se smatrati organskim na kraju prelaznog perioda proizvodne jedinice čak i ako je prelazni period utvrđen u stavu 4 ovog člana za dotičnu vrstu životinje duži od prelaznog perioda za proizvodnu jedinicu.

(2) Izuzetno od člana 19 ovog pravilnika, u slučaju takvog istovremenog prelaznog perioda i tokom prelaznog perioda proizvodne jedinice, životinje koje borave na toj proizvodnoj jedinici od početka prelaznog perioda mogu se hraniti hranom za životinje iz prelaznog perioda proizvedenoj na proizvodnoj jedinici u prelaznom periodu u toku prve godine prelaza i/ili hranom za životinje u skladu sa članom 20 ovog pravilnika i/ili organskom hranom za životinje.

(3) Životinje koje nijesu iz organskog uzgoja mogu se uvesti u proizvodnu jedinicu u prelaznom periodu nakon početka prelaznog perioda propisanog u članu 16 ovog pravilnika.

(4) Dužina prelaznog perioda za vrste životinja iznosi:

- 1) dvanaest mjeseci kod kopitara i goveda, uključujući bivole i bizone, za proizvodnju mesa, ili u svim drugim slučajevima najmanje tri četvrtine trajanja njihovog životnog vijeka;
- 2) šest mjeseci u slučaju ovaca, koza i svinja i životinja za proizvodnju mlijeka;
- 3) deset nedjelja za živinu za proizvodnju mesa, osim za pekinške patke, dovedenu na gazdinstvo u dobi mlađoj od tri dana;
- 4) sedam nedjelja za pekinške patke dovedene na gazdinstvo u dobi mlađoj od tri dana;
- 5) šest nedjelja za živinu za proizvodnju jaja dovedenu na gazdinstvo u dobi mlađoj od tri dana;
- 6) tri mjeseca za kuniće;
- 7) dvanaest mjeseci za jelensku divljač; i
- 8) dvanaest mjeseci za pčele.

(5) Tokom prelaznog perioda vosak se zamjenjuje voskom koji potiče iz organske proizvodnje.

(6) Upotreba pčelinjeg voska koji ne potiče iz organske proizvodnje dozvoljeno je ako:

- 1) pčelinji vosak iz organskog pčelinjaka nije dostupan na tržištu;
- 2) je dokazano da pčelinji vosak nije kontaminiran proizvodima ili supstancama koje nijesu odobrene za upotrebu u organskoj proizvodnji; i
- 3) pčelinji vosak potiče od voštanih poklopaca.

Porijeklo životinja

Član 15

(1) Životinje iz organske proizvodnje rađaju se ili izliježu i uzgajaju na organskim proizvodnim jedinicama.

(2) U organskoj stočarskoj proizvodnji, životinje se uglavnom razmnožavaju prirodnim putem, ali je dozvoljena i vještačka oplodnja.

- (3) U organskoj proizvodnji ne koriste se kloniranje, transfer embriona i drugi oblici vještačkog razmnožavanja.
- (4) Razmnožavanje se ne smije podsticati hormonskom terapijom ili sličnim supstancama, osim u slučaju veterinarskog liječenja pojedinačnih životinja.
- (5) Izbor rasa mora biti u skladu sa principima organske proizvodnje i mora obezbjediti visok standard dobrobiti životinja, kako bi se spriječila bilo kakva patnja i izbjeglo odstranjivanje dijelova tijela životinja.
- (6) Pri izboru rasa ili sojeva životinja na koje se primjenjuju metode organske stočarske proizvodnje, uzima se u obzir sposobnost životinja da se prilagode lokalnim uslovima, njihova vitalnost i otpornost na bolesti.
- (7) Rase ili sojevi životinja na koje se primjenjuju metode organske stočarske proizvodnje biraju se tako da se smanji rizik od određenih bolesti ili zdravstvenih problema, kao što je stresni sindrom svinja (BMV sindrom blijedo-mekano-vodnjikavo meso), iznenadno uginuće, spontani pobačaj i i otežano rađanje (težak partus) koji zahtjeva carski rez, a koji su tipični za rase ili sojeve koji se koriste u intenzivnoj proizvodnji.
- (8) Pri izboru rasa ili sojeva životinja na koje se primjenjuju metode organske stočarske proizvodnje, prednost treba dati autohtonim rasama i sojevima.
- (9) Za odabir rasa i sojeva u skladu sa st. 6, 7 i 8 ovog člana, subjekti koriste informacije dostupne u bazi podataka iz člana 28 stav 2 Zakona o organskoj proizvodnji.

Upotreba životinja iz proizvodnje koja nije organska

Član 16

- (1) Izuzetno od člana 15 stav 1 ovog pravilnika na organsku proizvodnu jedinicu za potrebe razmnožavanja mogu da se uvezu životinje iz proizvodnje koja nije organska samo ako su rase u opasnosti od nestanka iz poljoprivredne proizvodnje kako je to definisano propisom kojim se uređuje oblast o zaštiti prirode, i u takvom slučaju, životinje tih rasa ne moraju biti nužno ženke koje prethodno nijesu imale podmladak.
- (2) Izuzetno od člana 15 stav 1 ovog pravilnika za obnovu pčelinjaka na organskoj proizvodnoj jedinici se godišnje može zamijeniti do 20% matica i rojeva iz proizvodnje koja nije organska, pod uslovom da se matice i rojevi stave u košnice sa saćem ili satnim osnovama koji potiču iz jedinica organske proizvodnje a , jedan roj ili matica mogu se godišnje zamijeniti maticom ili rojem iz proizvodnje koja nije organska.
- (3) Izuzetno od člana 15 stav 1 ovog pravilnika kada se jato formira prvi put, ili se obnavlja, ili ponovo formira ili kada se ne mogu ispuniti potrebe subjekta u pogledu količine i kvaliteta, radi rješavanja problema koji se odnose na upravljanje u organskom stočarstvu u organsku proizvodnu jedinicu živine može se uvesti živina iz uzgoja koja nije organska pod uslovom da su pilići za proizvodnju jaja i živina za proizvodnju mesa mlađa od tri dana, tako dobijeni proizvodi mogu se smatrati organskim samo ako je ispoštovan prelazni period u skladu sa članom 14 ovog pravilnika.
- (4) Izuzetno od člana 15 stav 1 ovog pravilnika, kada podaci prikupljeni iz baze podataka iz člana 28 stav 2 Zakona o organskoj proizvodnji pokazuju da potrebe subjekata u pogledu kvaliteta i količine u vezi sa životinjama iz organskog uzgoja nijesu zadovoljene, radi rješavanja problema koji se odnose na upravljanje u organskom stočarstvu mogu se uvesti životinje iz proizvodnje koja nije organska u organsku proizvodnu jedinicu, pod uslovom da su ispunjeni uslovi propisanim stavovima 7 do 10 ovog člana.
- (5) Subjekat je dužan da u bazi provjeri dostupne podatke iz člana 28 stav 2 Zakona o organskoj proizvodnji, radi opravdanosti uvođenja životinja iz proizvodnje koja nije organska.
- (6) U svrhu razmnožavanja, dozvoljeno je uvođenje mladih životinja koje nijesu iz organske proizvodnje isključivo u slučajevima kada se stado ili jato formira prvi put, a životinja uzgojenih u organskoj proizvodnji nema u dovoljnom broju.
- (7) Životinje iz stava 6 ovog člana uzgajaju se u potpunosti u skladu sa Zakonom o organskoj proizvodnji odmah nakon odbijanja od sise.
- (8) Životinje iz stava 6 ovog člana mogu se uvesti u jedinicu organskog stočarstva pod uslovom da:
- 1) goveda, kopitari i jelenska divljač imaju manje od šest mjeseci starosti;
 - 2) jagnjad i jarad manje od šezdeset dana starosti;
 - 3) prasad manju težinu od 35 kg; i
 - 4) kunići manje od tri mjeseca starosti.
- (9) U svrhu razmnožavanja, odrasli mužjaci iz proizvodnje koja nije organska, kao i ženke koje još uvijek nijesu imale podmladak mogu se uvesti radi obnove stada ili jata pod uslovom da broj ženki podliježe sljedećim godišnjim ograničenjima:
- 1) do najviše 10% odraslih goveda ili kopitara i 20% odraslih svinja, ovaca, koza, kunića ili jelenske divljači; i
 - 2) do najviše jedne životinje za jedinice sa manje od deset kopitara, jelena, goveda ili kunića, ili sa manje od pet svinja, ovaca, ili koza.
- (10) Procentualni iznos životinja za obnavljanje stada iz stava 9 ovog člana može se povećati do 40% u slučaju:
- 1) značajnijeg proširenja gazdinstva;
 - 2) promjene rase; i
 - 3) uvođenja novog tipa stočarske proizvodnje.
- (11) U slučajevima iz st. 8, 9 i 10 ovog člana, životinje koje se ne uzgajaju po metodama organske proizvodnje mogu se smatrati organskim samo ako je ispoštovan prelazni period u skladu sa članom 14 ovog pravilnika.
- (12) Prelazni period propisan članom 14 stav 4 ovog pravilnika, počinje najranije datumom uvođenja životinja u proizvodnu jedinicu koja se nalazi u prelaznom periodu.

(13) U slučajevima navedenim u st. 8 do 11 ovog člana, životinje koje se ne uzgajaju po metodama organske proizvodnje, drže se odvojeno od ostalih životinja ili se obezbjeđuje njihovo identifikovanje do kraja prelaznog perioda propisanog u stavu 12 ovog člana.

(14) Subjekti treba da vode evidenciju o porijeklu životinja, navodeći identifikacioni broj životinje u skladu sa odgovarajućim sistemima (po životinji ili turnusu/jatu/košnici), kao i evidenciju o veterinarskim podacima o životinjama uvedenim na gazdinstvo, datumima dolaska na gazdinstvo i prelaznom periodu.

Ishrana životinja

Član 17

Za ishranu životinja u organskoj stočarskoj proizvodnji primjenjuju se sljedeći uslovi:

1) hrana za životinje se obezbjeđuje prvenstveno sa gazdinstva na kojem se životinje uzgajaju, ili sa drugih organskih proizvodnih jedinica, ili proizvodnih jedinica u prelaznom periodu koje pripadaju istom području;

2) životinje treba da se hrane organskom hranom za životinje, ili hranom za životinje iz prelaznog perioda koja ispunjava nutritivne potrebe životinja u različitim fazama razvoja, dok restriktivno hranjenje nije dozvoljeno, osim ako je to opravdano iz veterinarskih razloga;

3) način držanja ili ishrana životinja koji može uzrokovati anemiju ne smije se primjenjivati;

4) tokom postupaka tovljenja, poštuju se prirodni načini ishrane specifični za svaku vrstu i dobrobit životinja u svakoj fazi uzgojnog procesa;

5) prisilno hranjenje životinja u organskoj proizvodnji nije dozvoljeno;

6) sa izuzetkom svinja, živine i pčela, životinje treba da imaju stalni pristup pašnjacima kad god to vremenski uslovi dozvoljavaju, ili treba da imaju stalni pristup kabastoj hrani;

7) u ishrani životinja ne mogu se koristiti stimulatori rasta i sintetičke aminokiseline;

8) sisančad se hrane prirodnim, po mogućnosti majčinim mlijekom, a ako to nije moguće sirovim mlijekom, i to najmanje:

a) 90 dana od rođenja za kopitare i goveda, uključujući bivole i bizone;

b) 45 dana od rođenja za ovce i koze;

c) 90 dana od rođenja za jelensku divljač;

d) 45 dana od rođenja za svinje; i

e) 42 dana od rođenja za kuniće;

9) tokom perioda iz stava 8 ovog člana, zamjene za mlijeko koje sadrže hemijski sintezovane sastojke, ili sastojke biljnog porijekla ne mogu se koristiti;

10) hrana za životinje biljnog, algalnog, životinjskog ili kvasnog porijekla treba da bude organska; i

11) hrana za životinje koja nije organskog porijekla (biljnog, algalnog, životinjskog, kvasnog ili mineralnog), kao i dodaci hrani za životinje i pomoćna sredstva u preradi, mogu se upotrebljavati isključivo ako su odobreni za upotrebu u organskoj proizvodnji u skladu sa članom 26 Zakona o organskoj proizvodnji i koji se nalaze u Listi proizvoda i supstanci koji se mogu koristiti u organskoj proizvodnji (III. Lista proizvoda i supstanci odobrenih u organskoj proizvodnji za upotrebu u hrani za životinje ili u proizvodnji hrane za životinje).

Ispaša životinja na organskom zemljištu

Član 18

Životinje koje nijesu iz organske proizvodnje mogu koristiti organske pašnjake u ograničenom vremenskom periodu svake godine, isključivo kada se na tim pašnjacima istovremeno ne nalaze životinje iz organske proizvodnje.

Ispaša na zajedničkom zemljištu i sezonsko seljenje radi ispaše

Član 19

(1) Životinje iz organske proizvodnje mogu da budu na ispaši na zajedničkom poljoprivrednom zemljištu, pod uslovom da:

1) zemljište nije bilo tretirano proizvodima ili supstancama koji nijesu dozvoljene za organsku proizvodnju u trajanju od najmanje tri godine; i

2) se životinjski proizvodi dobijeni od životinja iz organske proizvodnje, dok su bile na ispaši na zajedničkom zemljištu ne smatraju organskim, osim ako se može dokazati da su bile primjereno odvojene od životinja iz proizvodnje koja nije organska.

(2) Tokom perioda sezonske selidbe radi ispaše, organski uzgajane životinje mogu da pasu na zemljištu koje ne spada u organske površine, isključivo kada se sele sa jedne površine za ispašu na drugu površinu i ako su se tokom perioda držale odvojeno od ostalih životinja.

(3) Konzumacija hrane koja nije organska u obliku trave i drugog bilja tokom ovog perioda dozvoljena je:

1) najviše 35 dana računajući odlazak na sezonsku ispašu i povratak sa sezonske ispaše; ili

2) do najviše 10% ukupnog godišnjeg unosa hrane pri čemu se količina izračunava kao procenat suve materije krme

poljoprivrednog porijekla.

(4) Subjekti treba da vode evidenciju o vremenu zajedničkog korišćenja ispaše i količini konzumirane hrane koja nije organska.

Ishrana životinja hranom iz prelaznog perioda

Član 20

(1) Subjekti koji se bave organskom stočarskom proizvodnjom mogu da hrane životinje hranom iz prelaznog perioda pod uslovom da:

1) u prosjeku najviše 25% unosa obroka hrane sadrži hranu za životinje iz prelaznog perioda iz druge godine prelaza, pri čemu se ovaj procenat može povećati na 100% ako ova hrana iz prelaznog perioda dolazi sa gazdinstva na kojem se uzgajaju životinje; i

2) najviše 20% ukupne prosječne količine hrane potiče sa ispaše ili je dobijena košenjem pašnjaka, ili parcela sa višegodišnjim krmnim biljem, ili iz proteinskih usjeva gajenih po principima organske proizvodnje u prvoj godini prelaznog perioda pod uslovom da su zemljišta dio istog gazdinstva.

(2) Ako se za ishranu upotrebljavaju obje vrste hrane za životinje iz prelaznog perioda iz stava 1 tač. 1 i 2 ovog člana, ukupan kombinovani procenat takve hrane ne smije prelaziti procenat iz stava 1 tačka 1 ovog člana.

(3) Vrijednosti iz st. 1 i 2 ovog člana izračunavaju se na godišnjem nivou kao procenat suve materije u hrani biljnog porijekla.

(4) Subjekti treba da vode evidenciju i čuvaju dokaze o načinu ishrane životinja, gdje je to primjenjivo o periodu ispaše, evidenciju o nazivu i vrsti upotrijebljene hrane za životinje, o udjelu različitih hraniva koja su se upotrebljavala u obrocima, o udjelu hrane za životinje proizvedene na sopstvenom gazdinstvu i na istom području, i gdje je to primjenjivo, o pristupu površinama koje se koriste za ispašu životinja i periodima selidbe na sezonske ispaše.

Bliži uslovi u pogledu zdravstvene zaštite životinja

Član 21

(1) U organskoj stočarskoj proizvodnji prevencija bolesti životinja zasniva se na izboru odgovarajućih rasa i sojeva, odgovarajućim postupcima uzgoja, ishrani visokokvalitetnom hranom, fizičkoj aktivnosti životinja, odgovarajućem broju životinja po jedinici površine, kao i smještaju u odgovarajućim higijenskim uslovima.

(2) Dozvoljena je upotreba imunoloških veterinarsko - medicinskih proizvoda.

(3) Za preventivno liječenje životinja ne mogu se koristiti hemijski sintetizovani alopatski veterinarski lijekovi, uključujući antibiotike, kao i bolusi (pilule, tablete ili kapsule) sintetizovanih alopatskih hemijskih molekula.

(4) Supstance za pospješivanje rasta ili prirasta (uključujući antibiotike, kokcidostatike i druga vještačka sredstva za pospješivanje rasta) hormoni ili slične supstance za kontrolu razmnožavanja ili za druge namjene (npr. indukcija ili sinhronizacija estrusa) ne mogu se koristiti u zdravstvenoj zaštiti životinja.

(5) Za liječenje životinja koje nijesu iz organske proizvodnje, mogu se koristiti posebne mjere (pregled ili period karantina) u zavisnosti od uslova.

(6) Proizvodi i supstance namijenjeni za čišćenje i dezinfekciju objekata u kojima se drže životinje mogu se koristiti samo ako je njihova upotreba dozvoljena u organskoj proizvodnji u skladu sa članom 26 Zakona o organskoj proizvodnji i ako se nalaze u Listi proizvoda i supstanci koji se mogu koristiti u organskoj proizvodnji (IV. Lista proizvoda za čišćenje i dezinfekciju odobrenih za upotrebu u organskoj proizvodnji).

(7) Objekti, ograde, oprema i pribor treba da budu pravilno očišćeni i dezinfikovani kako bi se izbjegla zaraza i razvoj organizama prenosioca bolesti.

(8) Fekalije, urin i nepojedena ili prosuta hrana treba da se uklanjaju često, kako bi se mirisi sveli na najmanju moguću mjeru i spriječilo privlačenje insekata ili glodara.

(9) Sredstva protiv glodara koja se upotrebljavaju samo u klopama i proizvodi i supstance odobrene za upotrebu u organskoj proizvodnji u skladu sa čl. 14 i 26 Zakona o organskoj proizvodnji i koja su navedena u Listi proizvoda i supstanci koji se mogu koristiti u organskoj proizvodnji, mogu se upotrebljavati za uklanjanje insekata i drugih štetnih organizama u objektima u kojima se drže životinje.

(10) Subjekti treba da vode evidenciju i čuvaju dokaze o načinu liječenja životinja, pranju i dezinfekciji objekata, upotrebi proizvoda i supstanci, uključujući datum ili datume kada je proizvod upotrijebljen, naziv proizvoda, njegovu aktivnu supstancu i mjesto takve upotrebe.

Bliži uslovi u pogledu veterinarskog liječenja

Član 22

(1) Ako se životinje razbole ili povrijede i pored preduzetih preventivnih mjera, kojima se objezbjeđuje zdravlje životinja, moraju se odmah liječiti.

(2) Liječenju se pristupa odmah radi izbjegavanja patnji životinje, a ako je upotreba fitoterapeutskih, homeopatskih i drugih proizvoda neprimjerena, tada se mogu koristiti, kada je to neophodno i pod strogim uslovima, hemijski

sintetizovani alopatski veterinarsko-medicinski proizvodi, uključujući i antibiotike pri čemu se moraju utvrditi ograničenja u pogledu toka liječenja i perioda karence.

(3) Hranivima mineralnog porijekla, dodacima hrani za životinje odobrenih za upotrebu u organskoj proizvodnji u skladu sa članom 26 Zakona o organskoj proizvodnji i koja su navedena u Listi proizvoda i supstanci koji se mogu koristiti u organskoj proizvodnji (III. Lista proizvoda i supstanci odobrenih u organskoj proizvodnji za upotrebu u hrani za životinje ili u proizvodnji hrane za životinje), kao i fitoterapeutskim i homeopatskim proizvodima daje se prednost u primjeni u odnosu na liječenje hemijski sintetizovanim veterinarsko-medicinskim, proizvodima uključujući antibiotike, pod uslovom da je njihov terapijski učinak djelotvoran za vrstu životinje i bolest za koju je takvo liječenje namijenjeno.

(4) Sa izuzetkom vakcinacije, liječenje zbog parazita i obaveznih programa iskorjenjivanja, ako životinja ili grupa životinja u roku od 12 mjeseci primi više od tri terapije liječenja hemijski sintetizovanim alopatskim veterinarsko-medicinskim proizvodima, uključujući i antibiotike, ili više od jedne terapije liječenje ako je njihov reproduktivni ciklus kraći od godinu dana, tada se te životinje ili njihovi proizvodi ne mogu stavljati u promet kao organski proizvodi, a životinje podliježu prelaznim periodima propisanim članom 14 ovog pravilnika.

(5) Period između posljednje primjene hemijski sintetizovanog alopatskog veterinarskog lijeka, uključujući i antibiotik, do dobijanja organskog proizvoda od tih životinja treba da bude dvostruko duži od perioda koji je propisan za karencu, a najmanje može trajati 48 sati.

(6) Ako karenca za upotrijebljeni medicinski lijek nije navedena za dotičnu vrstu, navedeni period ne može biti kraći od:

- 7 dana za jaja;
- 7 dana za mlijeko; i
- 28 dana za meso od živine i sisara, uključujući i mast i iznutrice.

(7) Sprovođenje mjera zdravstvene zaštite životinja, vrši se u skladu sa zakonom.

(8) Subjekti treba da vode evidenciju i čuvaju dokaze o svakom primenjenom liječenju životinja, datumima njihovog liječenja, dijagnozi, upotrijebljenoj dozi, nazivu proizvoda za liječenje i gdje je to primjenjivo veterinarski recept, kao i dokaz o primijenjenoj karenci prije stavljanja proizvoda u promet kao organskog.

Smještaj životinja i postupci uzgoja

Član 23

(1) Objekti za uzgoj životinja u organskoj stočarskoj proizvodnji treba da imaju takvu izolaciju, grijanje i ventilaciju koji omogućavaju da se cirkulacija vazduha, nivo prašine, temperatura, relativna vlažnost vazduha i koncentracija gasova održavaju u granicama koje nijesu štetne po životinje i koji obezbjeđuju odgovarajuću prirodnu ventilaciju i dovoljnu količinu prirodnog svijetla.

(2) Objekt za uzgoj životinja nije obavezan u područjima sa odgovarajućim klimatskim uslovima koji omogućavaju životinjama život na otvorenom, životinje treba da imaju pristup natkrivenim prostorima ili hladovinama kako bi se zaštitile od nepovoljnih vremenskih uslova.

(3) Gustina naseljenosti u objektu treba da bude takva da obezbjeđuje udobnost, dobrobit i specifične potrebe životinja, a ista se određuje u zavisnosti od vrste, rase, pola, broja i uzrasta životinja.

(4) Gustina naseljenosti u objektu treba da bude takva da obezbjedi dovoljno prostora za normalno stajanje, udobno ležanje, lako kretanje i pravljenje prirodnih pokreta (mahanje krilima i protezanje).

(5) Postupci uzgoja, uključujući i broj životinja po jedinici površine, kao i uslovi smještaja treba da obezbijede razvojne, fiziološke i etološke potrebe životinja.

(6) Otvorene površine mogu biti djelimično natkrivene a, verande se ne smatraju otvorenim površinama.

(7) Ukupna gustina naseljenosti životinja ne smije preći ograničenje od 170 kg organskog azota godišnje po hektaru poljoprivredne površine.

(8) Da bi se utvrdila odgovarajuća gustina naseljenosti životinja iz stava 7 ovog člana, Ministarstvo treba da utvrdi da li je broj grla ekvivalentan ograničenju iz stava 7 ovog člana, u skladu sa propisom kojim se uređuje poljoprivreda i ruralni razvoj i dobra poljoprivredna praksa.

(9) U uzgoju bilo koje vrste životinja, ne upotrebljavaju se kavezi, boksevi i podovi bez nagiba.

(10) Kada se životinje liječe pojedinačno iz veterinarskih razloga, onda se drže u prostorima koji imaju puni pod koji mora biti prekriven slamom ili odgovarajućom prostirkom.

(11) Životinjama se omogućava lako okretanje i udobno ležanje u punoj dužini.

(12) Površine na kojima se uzgajaju životinje iz organske proizvodnje treba da ispunjavaju uslove u pogledu drenaže i vlažnosti, pri čemu se ne mogu koristiti veoma vlažna ili močvarna zemljišta, kako bi se osigurali zdravlje i dobrobit životinja.

(13) Gustina naseljenosti, minimalna površina za zatvorene i otvorene prostore, kao i tehničke pojedinosti vezane za smještaj i postupke uzgoja propisane su:

- 1) za goveda, ovce, koze i kopitare u Prilogu 3;
- 2) za jelensku divljač u Prilogu 4;
- 3) za svinje u Prilogu 5 ;
- 4) za živinu u Prilogu 6; i
- 5) za kuniće u Prilogu 7.

Karakteristike i tehnički uslovi za minimalnu površinu za zatvorene i otvorene prostore

Član 24

(1) Za goveda, ovce, koze, kopitare i svinje najmanje polovina minimalne površine zatvorenog prostora koja je propisana u Prilozima 3 i 5 ovog pravilnika sastoji se od čvrste konstrukcije, odnosno od konstrukcije koja nije napravljena od letvica i nije rešetkasta.

(2) Jelenska divljač, kada god to uslovi dozvoljavaju, drži se u ograđenim prostorima na otvorenom ili u torovima gdje životinje imaju pristup ispaši.

(3) Torovi treba da budu konstruisani tako da se različite vrste jelenske divljači prema potrebi mogu razdvojiti.

(4) Tor treba da bude takav da se može ili podijeliti na dva dijela, ili da se nalazi neposredno uz drugi tor tako da se mjere održavanja na tim površinama ili u tim torovima mogu sprovesti uporedo.

Uslovi u pogledu vegetacije i karakteristika zaštićenih objekata i prostora na otvorenom za jelensku divljač i svinje

Član 25

(1) Jelenskoj divljači treba obezbijediti zaštitu od vremenskih uslova, po mogućnosti u vidu prirodnih skloništa, kao što je postavljanje drvoreda ili žbunja, boravak na obodnim dijelovima šuma u toru, a ako to nije u dovoljnoj mjeri moguće tokom cijele godine potrebno je obezbijediti i vještački natkrivena skloništa.

(2) Ograđeni prostori na otvorenom za jelensku divljač treba da budu prekriveni vegetacijom, a ako prirodni uslovi nijesu dovoljni, često se postavljaju posebni stubovi, debla ili grubi materijali koji pomažu životinjama da struganjem efikasno uklone baršunasti sloj sa rogova.

(3) U kasnoj fazi bremenitosti i dvije nedelje nakon rođenja mladunčadi, ženke jelena treba da imaju pristup područjima prekrivenim vegetacijom koja im omogućava skrivanje mladunčadi.

(4) Kod ograđenih prostora na otvorenom, ograde treba da budu izgrađene tako da jelenska divljač ne može pobjeći.

(5) Prostori na otvorenom za svinje treba da budu odgovarajući za njihov boravak, a gdje je to moguće prednost se daje poljima sa drvećem ili šumama.

(6) Prostori na otvorenom treba da obezbijede spoljašnje klimatske uslove, pristup skloništima i sredstvima koji svinjama omogućavaju regulaciju tjelesne temperature.

Karakteristike i tehnički uslovi objekata za uzgoj živine

Član 26

(1) Objekti za uzgoj živine treba da ispunjavaju sljedeće uslove:

1) da su izgrađeni tako da sva živina ima lak pristup otvorenom prostoru;

2) da imaju otvore odgovarajuće veličine za ulazak i izlazak živine bez ikakvih prepreka, a njihova ukupna dužina treba da bude najmanje 4 m na 100 m² korisne površine zatvorenog prostora objekta; i

3) ako su otvori za ulazak i izlazak izdignuti, treba da se obezbijedi rampa za lak pristup živine.

(2) Objekti sa verandama za uzgoj živine treba da ispunjavaju sljedeće uslove:

1) da spoljašnje ograde između zatvorenog prostora i verande, kao i između verande i prostora na otvorenom imaju otvore za ulazak i izlazak živine koji omogućavaju lak pristup verandi, odnosno otvorenom prostoru;

2) da otvori za ulazak i izlazak živine između zatvorenog prostora i verande imaju ukupnu dužinu od najmanje 2 m na 100 m² korisne površine zatvorenog prostora objekta za uzgoj živine, a otvori za ulazak i izlazak živine između verande i prostora na otvorenom od najmanje 4 m na 100 m² korisne površine zatvorenog prostora objekta za uzgoj živine;

3) da se korisna površina verande ne uzima u obzir pri obračunu gustine populacije i minimalne površine zatvorenih prostora i prostora na otvorenom na način definisan u Prilogu 6 ovog pravilnika;

4) da dodatni natkriveni spoljašnji dio objekta namijenjen uzgoju živine bude izolovan na način da se u njemu ne osjećaju spoljašnji klimatski uslovi i kao takav da se može uzeti u obzir pri obračunu gustine populacije i minimalne površine zatvorenog prostora u skladu sa Prilogom 6 ovog pravilnika, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

a) da je potpuno dostupan 24 časa dnevno;

b) da ispunjava uslove iz člana 23 st. 1, 2, 3 i 4 ovog pravilnika; i

c) da ispunjava iste uslove otvora za ulazak i izlazak koji su propisani za verandu u tač. 1 i 2 ovog stava; i

5) da se korisna površina verande ne uračunava u ukupnu korisnu površinu objekta za uzgoj i tov živine, kako je propisano u članu 40 tačka 17 ovog pravilnika.

(3) Objekti za uzgoj živine, namijenjeni smještaju više jata, mogu biti podijeljeni u odvojene dejlove, pod uslovom da:

1) dijelovi obezbjeđuju ograničen kontakt sa drugim jatima i onemogućavaju miješanje živine iz različitih jata unutar objekta; i

2) je maksimalna veličina jata u pojedinačnom odjeljku objekta za uzgoj živine sljedeća:

- 3.000 roditelja vrste *Gallus gallus*;

- 10.000 mladih koka;
- 4.800 jedinki živine za tov vrste *Gallus gallus*;
- 2.500 kopuna (kastriranih) pjetlova;
- 4.000 tovnih koka;
- 2.500 ćuraka;
- 2.500 gusaka;
- 3.200 mužjaka pekinške patke ili 4.000 ženki pekinške patke;
- 3.200 mužjaka mošusne patke ili 4.000 ženki mošusne patke;
- 3.200 mužjaka patke mulard ili 4.000 ženki patke mulard; i
- 5.200 morke (biserki).

3) djelovi za tov živine, osim za vrste *Gallus gallus*, su odvojeni čvrstim pregradama kojim se obezbjeđuje potpuno fizičko odvajanje svakog odjeljka od poda do krova objekta za uzgoj živine; i

4) za roditelje vrste *Gallus gallus*, koke nosilje, mlade kokoške, mlade pijetlove i živinu za tov vrste *Gallus gallus* odjeljci budu odvojeni čvrstim pregradama, ili poluzatvorenim pregradama ili mrežama.

(4) U objektima za uzgoj živine mogu se upotrebljavati sistemi sa više nivoa pod uslovom da se primjenjuju sljedeći uslovi:

1) sistemi sa više nivoa mogu se koristiti samo za roditelje vrste *Gallus gallus*, koke nosilje, mlade koke za buduću proizvodnju jaja, mlade koke za buduće roditelje i mlade pijetlove;

2) ne mogu imati više od tri sloja korisne površine, uključujući i prizemlje;

3) gornji nivoi treba da budu izgrađeni na način da spriječe padanje izmeta na živinu na nivou ispod i budu opremljeni efikasnim sistemom za uklanjanje đubriva;

4) treba da obezbjede lak pregled živine na svim nivoima;

5) treba da budu takvi da živina može slobodno i lako prelaziti sa nivoa na nivo ili u međuprostore; i

6) treba da budu konstruisani na takav način da se živini obezbijedi jednak i lak pristup prostorima na otvorenom.

(5) Objekti za uzgoj živine treba da imaju obezbijeđene prečke ili podignute nivoe za sjedenje, ili i jedno i drugo, i isti budu dostupni živini od rane dobi u dimenzijama i proporcijama koje odgovaraju veličini jata i samoj živini, kako je propisano u Prilogu 6 ovog pravilnika.

(6) Mobilni objekti za uzgoj živine mogu se koristiti za živinu pod uslovom da se tokom tokom proizvodnog ciklusa redovno premještaju kako bi se živini obezbijedila dostupnost vegetacije, a najmanje svaki put između dva turnusa.

(7) Gustina naseljenosti živine za tov propisana je u Prilogu 6 ovog pravilnika, a može se povećati do najviše 30 kg žive mase/m² pod uslovom da površina prizemnog dijela mobilnog objekta ne prelazi 150 m².

Uslovi u pogledu vegetacije i karakteristika prostora na otvorenom za uzgoj živine

Član 27

(1) Prostori na otvorenom namjenjeni živini treba da budu adekvatni i dostupni za svu živinu.

(2) U objektima za uzgoj živine podijeljenim na odvojene odjeljke radi smještaja više jata, otvorene površine koje pripadaju svakom pojedinačnom odjeljku treba da budu odvojene, kako bi se osigurao ograničen kontakt sa drugim jatima i onemogućilo miješanje živine iz različitih jata.

(3) Prostori na otvorenom za živinu treba da budu uglavnom prekriveni vegetacijom sastavljenom od različitih biljaka.

(4) U prostorima na otvorenom treba da bude obezbijeđen dovoljan broj zaštitnih objekata ili skloništa ili žbunja ili drveća raspoređenih po cijelom prostoru na otvorenom kako bi se osiguralo da živina ravnomjerno koristi cijeli prostor.

(5) Vegetacija na otvorenom prostoru se redovno održava kako bi se smanjila mogućnost pojave viškova hranljivih materija.

(6) Prostori na otvorenom ne mogu imati radijus veći od 150 m od najbližeg otvora za ulazak i izlazak živine.

(7) Izuzetno od stava 6 ovog člana, dozvoljeno je proširenje radijusa do 350 m od najbližeg otvora objekta pod uslovom da je obezbijeđen dovoljan broj skloništa od loših vremenskih uslova i predatora, pri čemu skloništa treba da budu ravnomjerno raspoređena po cijelom otvorenom prostoru i da njihov broj po hektaru ne bude manji od četiri.

(8) Otvoreni prostor za guske treba da bude takav da guskama omogućava zadovoljenje potreba za ispašom.

Karakteristike i tehnički uslovi za mobilne ili fiksne objekte za uzgoj kunića

Član 28

(1) Tokom sezone ispaše kunići se drže u mobilnim objektima na pašnjacima ili u fiksnim objektima koji omogućavaju pristup pašnjaku.

(2) Van sezone ispaše, kunići se mogu držati u fiksnim objektima koji omogućavaju pristup otvorenom prostoru sa vegetacijom, po mogućnosti pašnjaku.

(3) Mobilni objekti na pašnjacima treba da se premještaju što je češće moguće kako bi se osiguralo maksimalno iskorišćavanje pašnjaka.

(4) Mobilni objekti treba da budu izgrađeni na način koji kunićima omogućava direktnu ispašu na pašnjaku.

Karakteristike i tehnički uslovi za zatvorene i otvorene prostore za uzgoj kunića

Član 29

- (1) Zatvoreni prostor u fiksnim i mobilnim objektima treba da bude izgrađen na način:
- 1) da je njegova visina dovoljna da svi kunići mogu da stoje sa uspravnim ušima;
 - 2) koji omogućava smještaj nekoliko različitih grupa kunića, kao i da očuvanje integriteta legla nakon prelaska u fazu tova;
 - 3) koji na određeno vrijeme omogućava odvajanje mužjaka i ženki koje su skotne ili polno zrele od ostatka grupe, iz razloga povezanih sa dobrobiti životinja, uz uslov da odvojene jedinice imaju vizualni kontakt sa ostalim kunićima;
 - 4) da ženke mogu izlaziti i vraćati se u gnijezdo kako bi dojrile mlade;
 - 5) koji omogućava svim kategorijama kunića dovoljan broj natkrivenih skloništa, uključujući i tamna skloništa;
 - 6) koji omogućava pristup gnijezdima za sve ženke barem nedelju dana prije očekivanog termina koćenja i najkraće do kraja perioda dojenja mladih;
 - 7) koji omogućava pristup dovoljnom broju gnijezda za mladunčad, sa najmanje jednim gnijezdom za svaku ženu koja doji i njenu mladunčad; i
 - 8) da posjeduje materijal koji kunići mogu glodati.
- (2) Prostor na otvorenom u objektima sa fiksnim smještajem treba da bude izgrađen na način da ispunjava sljedeće uslove:
- 1) ima dovoljan broj izdignutih platformi koje su ravnomjerno raspoređene po njegovoj minimalnoj površini;
 - 2) je ograđen ogradama dovoljne visine i dubine koje efikasno sprečavaju bjekstvo kunića, bilo preskakanjem ili kopanjem;
 - 3) omogućava za sve kategorije kunića dovoljan broj natkrivenih skloništa, uključujući i tamna skloništa; i
 - 4) posjeduje materijal koji kunići mogu glodati.
- (3) Ako je dio površine na otvorenom prostoru izbetoniran, kunićima treba da bude omogućen lak pristup dijelu spoljašnjeg prostora koji je pod vegetacijom, a ako dio pod vegetacijom nije lako dostupan, tada se izbetonirana površina ne uračunava u minimalnu površinu prostora na otvorenom.

Uslovi u pogledu vegetacije i karakteristika prostora na otvorenom za uzgoj kunića

Član 30

- (1) Vegetacija prostora za kretanje na otvorenom treba da se redovno održava na način primamljiv kunićima.
- (2) Tokom sezone ispaše, sprovodi se redovna rotacija pašnjaka, a njihovo održavanje se izvodi na način koji osigurava optimalnu ispašu.

Dobrobit životinja

Član 31

- (1) Lica koja postupaju sa životinjama u organskoj proizvodnji, uključujući transport i klanje, treba da posjeduju odgovarajuća znanja i vještine u pogledu dobrobiti životinja, u skladu sa zakonom kojim je uređena dobrobit životinja u pogledu smanjenja stresa i patnje životinja.
- (2) Uzgojne prakse, uključujući gustinu naseljenosti i uslove smještaja, treba da obezbijede razvojne, fiziološke i etološke potrebe životinja.
- (3) Životinje, ako to vremenski uslovi i stanje zemljišta dopuštaju, treba da imaju stalni pristup otvorenom prostoru, po mogućnosti pašnjacima, osim ako posebnim propisima nijesu određena ograničenja i obaveze koje se odnose na zaštitu zdravlja ljudi i životinja.
- (4) Broj životinja treba da se ograniči kako bi se spriječila prekomjerna ispaša, izrovanost zemljišta kopitima, erozija ili zagađenje koje prouzrokuju životinje ili raznošenje njihovog đubriva.
- (5) U organskoj proizvodnji životinje ne treba da se vezuju i izoluju.
- (6) Izuzetno od stava 5 ovog člana, privremeno vezivanje ili izolacija pojedinih životinja može biti dozvoljeno samo na ograničeno vrijeme i isključivo ako se to radi u svrhu bezbjednosti radnika ili životinja, dobrobiti životinja ili iz veterinarskih razloga.
- (7) Trajanje transporta životinja treba da bude svedeno na minimum.
- (8) Svaka patnja, bol i nelagoda izbjegavaju se i svode na najmanju moguću mjeru tokom cijelog života životinja, uključujući i trenutak klanja.
- (9) Podrezivanje repa ovaca, skraćivanje kljunova, ako se obavlja u prva tri dana života, i odstranjivanje rogova izuzetno se mogu dozvoliti ali samo u pojedinačnim slučajevima, odnosno ako su ovi postupci namijenjeni poboljšanju zdravlja, dobrobiti ili higijene životinja, ili ako je to opravdano radi bezbjednosti radnika.
- (10) Obezrožavanje (odstranjivanje rožnih pupoljaka) može se dozvoliti isključivo u pojedinačnim slučajevima kada se time poboljšava zdravlje, dobrobit ili higijena životinja, ili ako je to opravdano radi bezbjednosti radnika.
- (11) Kvalifikovano lice u skladu sa zakonom kojim je uređeno veterinarstvo preduzima postupke iz st. 9 i 10 ovog člana,

ako je subjekat prethodno obavijestio Ministarstvo o namjeri sprovođenja postupaka i ako postoji opravdani razlog.

(12) Svaka patnja životinja treba da se svede na najmanju moguću mjeru primjenom odgovarajućih anestetika i/ili analgetika na način što takve operacije izvodi kvalifikovano lice u odgovarajućoj životnoj dobi životinja.

(13) Da bi se održao kvalitet proizvoda i tradicionalne metode uzgoja dozvoljena je fizička kastracija pod uslovima utvrđenim u stavu 12 ovog člana.

(14) Ukrcavanje i iskrcavanje životinja prilikom transporta obavlja se bez primjene električne stimulacije za prisiljavanje životinja na kretanje.

(15) U organskoj proizvodnji ne mogu se koristiti alopatska sredstva za smirivanje životinja prije ili tokom prevoza.

(16) U organskoj stočarskoj proizvodnji čupanje perja sa žive živine nije dozvoljeno.

(17) Subjekti treba da vode evidenciju i čuvaju sve dokaze o primjenjenim postupcima navedenih u ovom članu, uključujući i evidenciju o životinjama koje napuštaju gazdinstvo, a koje treba da sadrže podatke o: starosti i broju životinja, masi životinja za klanje, identifikacionom broju životinje (turnusu, jatu, košnici), datumu odlaska životinje sa gazdinstva i odredištu.

Ishrana goveda, ovaca, koza i kopitara

Član 32

U pogledu ishrane životinja primjenjuju se sljedeći uslovi:

1) najmanje 70% hrane za životinje treba biti proizvedeno na sopstvenom gazdinstvu, a ako to nije moguće ili takva hrana nije dostupna, hrana se može proizvoditi u saradnji sa drugom organskom proizvodnom jedinicom ili jedinicom iz prelaznog perioda u istoj regiji;

2) životinje treba da imaju pristup pašnjacima radi ispaše kad god vremenski uslovi dozvoljavaju;

3) bikovima starijim od godinu dana treba obezbijediti pristup ispaši ili površini na otvorenom;

4) obaveza obezbjeđivanja otvorenih površina tokom zimskih mjeseci može biti izuzeta za životinje koje imaju pristup pašnjacima tokom perioda ispaše i čiji sistem zimskog smještaja omogućava slobodno kretanje;

5) ishrana životinja zasniva se na maksimalnom korišćenju ispaše, u skladu sa dostupnošću pašnjaka u različitim periodima godine;

6) najmanje 60% suve materije u dnevnim obrocima životinja treba da čini vlaknasta, svježa ili suva krma, odnosno silaža; i

7) izuzetno od tačke 6 ovog stava, za životinje koje se koriste za proizvodnju mlijeka, udio suve materije može se smanjiti na najmanje 50% tokom prva tri mjeseca laktacije.

Smještaj i postupci uzgoja za goveda, ovce, koze i kopitare

Član 33

U pogledu smještaja i postupaka uzgoja za goveda, ovce, koze i kopitare primjenjuju se sljedeći uslovi:

1) objekti za smještaj životinja treba da imaju glatak, ali ne i klizav pod;

2) podovi smještaja treba da budu udobni, čisti, suvi i da imaju dovoljno veliku površinu za ležanje/odmaranje koja se sastoji od čvrste konstrukcije koja nije rešetkasta;

3) površina za odmaranje treba da je suva sa dovoljno širokim ležištem i dobro ispunjena prostirkom od slame ili drugog odgovarajućeg prirodnog materijala;

4) prostirka se može oplemeniti i obogatiti bilo kojim mineralnim proizvodom koji se nalazi u Listi proizvoda i supstanci koji se mogu koristiti u organskoj proizvodnji (II. Lista sredstava za ishranu bilja (đubriva), oplemenjivači zemljišta i hranjive materije) koji je kao đubrivo ili oplemenjivač zemljišta za upotrebu u organskog proizvodnji odobren i u skladu sa članom 26 Zakona o organskoj proizvodnji;

5) izuzetno od člana 3 stav 2 ovog pravilnika za objekte i opremu za držanje i uzgoj teladi, zabranjen je smještaj teladi u pojedinačne boksove nakon starosti od jedne nedjelje, osim za pojedinačne životinje na ograničeni vremenski period, isključivo kada je to opravdano iz veterinarskih razloga; i

6) kada se tele liječi pojedinačno iz veterinarskih razloga, treba da se drži u prostoriji sa čvrstim podom prekrivenim prostirkom od slame, pri čemu teletu treba omogućiti lako okretanje i udobno ležanje u punoj dužini.

Ishrana jelenske divljači

Član 34

U pogledu ishrane jelenske divljači primjenjuju se sljedeći uslovi:

1) najmanje 70% hrane za životinje treba da bude proizvedeno na sopstvenom gazdinstvu, ako to nije moguće ili takva hrana nije dostupna, hrana se može proizvoditi u saradnji sa drugom organskom proizvodnom jedinicom ili jedinicom iz prelaznog perioda u istoj regiji;

2) životinje treba da imaju pristup pašnjacima radi ispaše kad god to vremenski uslovi dozvoljavaju;

3) obaveza obezbjeđivanja otvorenih površina tokom zimskih mjeseci može biti izuzeta za životinje koje imaju pristup pašnjacima tokom perioda ispaše i čiji sistem zimskog smještaja omogućava slobodno kretanje;

4) ishrana životinja zasniva se na maksimalnom korišćenju ispaše, u skladu sa dostupnošću pašnjaka u različitim periodima godine;

5) najmanje 60% suve materije u dnevnim obrocima životinja treba da čini vlaknasta, svježa ili suva krma, odnosno silaža;

6) izuzetno od tačke 5 ovog stava, za ženke jelenske divljači koje se koriste za proizvodnju mlijeka, udio suve materije može se smanjiti na najmanje 50% tokom prva tri mjeseca laktacije;

7) jelenska divljač u organskoj proizvodnji treba da ima obezbijeđen pristup prirodnoj ispaši u toru tokom cijelog vegetacionog perioda;

8) torovi u kojima nije moguće obezbijediti prirodnu ispašu tokom cijelog vegetacionog perioda nijesu dozvoljeni za organsku proizvodnju jelenske divljači;

9) dopunska ishrana jelenske divljači dozvoljena je isključivo u slučaju nedovoljne prirodne ispaše usljed nepovoljnih vremenskih uslova;

10) životinjama koje se uzgajaju u toru treba da se obezbijedi stalan pristup čistoj i svježoj vodi; i

11) ako prirodni izvor vode nije lako dostupan, životinjama se obezbijeduju pojilišta.

Smještaj i postupci uzgoja za jelensku divljač

Član 35

U pogledu smještaja i postupaka uzgoja za jelensku divljač primjenjuju se sljedeći uslovi:

1) jelenskoj divljači treba da budu obezbijeđena skrovišta, skloništa i ograde gdje se životinje ne mogu povrijediti;

2) u torovima za jelene treba da se obezbijede uslovi koji omogućavaju valjanje u blatu, u cilju održavanja kože i regulacije tjelesne temperature;

3) objekti za smještaj životinja treba da imaju glatak, ali ne i klizav pod;

4) podovi smještaja treba da budu udobni, čisti, suvi i da imaju dovoljno veliku površinu za ležanje/odmaranje koja se sastoji od čvrste konstrukcije koja nije rešetkasta;

5) površina za odmaranje treba da je suva sa dovoljno širokim ležištem i dobro ispunjena prostirkom od slame ili drugog odgovarajućeg prirodnog materijala;

6) prostirka se može poboljšati i obogatiti bilo kojim mineralnim proizvodom koji se nalazi u Listi proizvoda i supstanci koji se mogu koristiti u organskoj proizvodnji (II. Lista sredstava za ishranu bilja (đubriva), oplemenjivači zemljišta i hranjive materije), koji je kao đubrivo ili oplemenjivač zemljišta za upotrebu u organskog proizvodnji odobren i u skladu sa članom 26 Zakona o organskoj proizvodnji;

7) mjesta za ishranu treba da budu postavljena na područjima zaštićenim od vremenskih uslova i moraju biti pristupačna životinjama, kao i licima koja se za njih brinu;

8) zemljište na kojem se nalazi hrana treba da bude čvrsto, a hranilice treba da budu pokrivene; i

9) ako se životinjama ne može obezbijediti stalan pristup hrani, mjesta za hranjenje treba da budu takva da omogućavaju istovremeno hranjenje svih životinja.

Ishrana svinja

Član 36

U pogledu ishrane svinja, primjenjuju se sljedeći uslovi:

1) najmanje 30% hrane za životinje treba da bude proizvedeno na sopstvenom gazdinstvu, ako to nije moguće ili takva hrana nije dostupna, hrana se može proizvoditi u saradnji sa drugom organskom proizvodnom jedinicom ili jedinicom iz prelaznog perioda u istoj regiji;

2) vlaknasta svježa ili sušena krma ili silaža dodaju se dnevnom obroku za svinje;

3) u skladu sa članom 26 stav 5 Zakona o organskoj proizvodnji Ministarstvo odobrava upotrebu proteinske hrane koja nije iz organske proizvodnje, radi rješavanja problema koji se odnose na upravljanje u organskom stočarstvu, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- hrana u organskom obliku nije dostupna u dovoljnoj količini;

- ako je proizvedena ili pripremljena bez hemijskih rastvarača;

- kada je njena upotreba ograničena za ishranu prasadi do 35 kg težine specifičnih proteinskih sastava; i

- da najviši procenat koji se odobrava za period od 12 mjeseci ne smije preći 5%, a taj procenat se izračunava na osnovu procenta suve materije u hrani za životinje poljoprivrednog porijekla.

Smještaj i postupci uzgoja za svinje

Član 37

U pogledu smještaja i postupaka uzgoja za svinje primjenjuju se sljedeći uslovi:

1) objekti za smještaj životinja treba da imaju glatak, ali ne i klizav pod;

2) podovi smještaja treba da budu udobni, čisti, suvi i da imaju dovoljno veliku površinu za ležanje/odmaranje koja se

sastoji od čvrste konstrukcije koja nije rešetkasta;

3) površina za odmaranje treba da je suva sa dovoljno širokim ležištem i dobro ispunjena prostirkom od slame ili drugog odgovarajućeg prirodnog materijal;

4) prostirka se može poboljšati i obogatiti bilo kojim mineralnim proizvodom koji se nalazi u Listi proizvoda i supstanci koji se mogu koristiti u organskoj proizvodnji (II. Lista sredstava za ishranu bilja (đubriva), oplemenjivači zemljišta i hranjive materije), koji je kao đubrivo ili oplemenjivač zemljišta za upotrebu u organskog proizvodnji odobren i u skladu sa članom 26 Zakona o organskoj proizvodnji;

5) prostirka za svinje izrađena od slame ili drugog odgovarajućeg materijala treba da bude dovoljne veličine tako da sve svinje u toru mogu istovremeno da legnu na nju, na način koji zauzima najviše prostora;

6) krmače treba držati u grupama, osim u posljednjoj fazi suprasnosti i tokom dojenja, pri čemu im se u tim periodima treba obezbijediti slobodno kretanje u toru, a koje se može ograničiti samo u kratkim periodima;

7) bez obzira na druge zahtjeve za slamom, krmačama se treba obezbijediti dovoljna količina slame ili drugog odgovarajućeg prirodnog materijala nekoliko dana prije očekivanog prašenja, kako bi im se omogućila izgradnja gnijezda; i

8) površine na kojima se svinje kreću treba da omoguće izđubavanje i riljanje, a kao materijali za riljanje se mogu koristiti različiti supstrati.

Porijeklo životinja u živinarstvu

Član 38

(1) U organskoj stočarskoj proizvodnji prednost se daje gajenju spororastućih rasa i sojeva živine, kako bi se spriječilo korišćenje intenzivnih metoda gajenja.

(2) Minimalna starost živine pri klanju osim spororastućih sojeva živine je:

- 1) 81 dan za piliće;
- 2) 150 dana za kapune (kastirane) pijetlove;
- 3) 49 dana za pekinške patke;
- 4) 70 dana za ženke mošusne patke;
- 5) 84 dana za mužjake mošusne patke;
- 6) 92 dana za divlje patke;
- 7) 94 dana za morke (biserke);
- 8) 140 dana za mužjake ćurana i guske za pečenje; i
- 9) 100 dana za ženke ćurana.

Ishrana živine

Član 39

U pogledu ishrane živine primenjuju se sljedeći uslovi:

1) najmanje 30% hrane za živinu treba da bude proizvedeno na sopstvenom gazdinstvu, ako to nije moguće ili takva hrana nije dostupna, hrana se može proizvoditi u saradnji sa drugom organskom proizvodnom jedinicom ili jedinicom iz prelaznog perioda u istoj regiji;

2) vlaknasta svježa ili sušena krma ili silaža dodaju se dnevnom obroku za živinu;

3) u skladu sa članom 26 stav 5 Zakona o organskoj proizvodnji Ministarstvo odobrava upotrebu proteinske hrane koja nije iz organske proizvodnje, radi rješavanja problema koji se odnose na upravljanje u organskom stočarstvu ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- hrana u organskom obliku nije dostupna u dovoljnoj količini;
- ako je proizvedena ili pripremljena bez hemijskih rastvarača; i
- kada je njena upotreba ograničena na ishranu mlade živine specifičnih proteinskih sastava; i
- da najviši procenat koji se odobrava za period od 12 mjeseci ne smije preći 5%, a taj procenat se izračunava na osnovu procenata suve materije u hrani za životinje poljoprivrednog porijekla.

Smještaj i postupci uzgoja za živinu

Član 40

U pogledu smještaja i postupka uzgoja za živinu primjenjuju se sljedeći uslovi:

1) u objektu za uzgoj živine najmanje jedna trećina površine poda treba da bude puna, odnosno, da nije rešetkaste konstrukcije i da je prekrivena prostirkom (slama, strugotina drva, pijesak ili treset);

2) objekat za uzgoj živine treba da ima dovoljno veliku podnu površinu koja je dostupna kokama nosiljama i koja je pogodna za sakupljanje izmeta;

3) objekti za uzgoj živine treba da se se isprazne, operu i dezinfikuju po završetku svakog proizvodnog ciklusa;

4) nakon završetka svakog proizvodnog ciklusa, ograđeni prostor za živinu treba da bude prazan najmanje dvije

nedjelje, radi oporavka vegetacije;

5) subjekat treba da vodi evidenciju o pranju i dezinfekciji objekata i poštovanju perioda potrebnog za oporavak vegetacije;

6) uslovi iz tač. 3 i 4 ovog člana ne odnose se na živinu koja se ne uzgaja u ciklusima, ne drži u ograđenim prostorima i slobodno se kreće tokom dana;

7) živina treba da ima pristup otvorenom prostoru u trajanju od najmanje jedne trećine života, koji je pokriven vegetacijom i ima sklonište koja omogućavaju jednostavan pristup mjestu za napajanje i hranjenje;

8) živini treba da bude obezbijeđen neprekidan dnevni pristup otvorenim površinama od najranijeg mogućeg uzrasta, kada god to fiziološki i fizički uslovi dozvoljavaju, sa izuzetkom privremenih ograničenja uvedenih na osnovu zakona;

9) izuzetno od člana 23 stav 6 ovog pravilnika, u slučaju živine za razmnožavanje i mladih koka starosti manje od 18 nedjelja, ako su ispunjeni uslovi navedeni u članu 31 stav 3 ovog pravilnika u pogledu ograničenja i obaveza u vezi sa zaštitom zdravlja ljudi i životinja na osnovu zakona, a zbog kojih se živini za razmnožavanje i mladim kokama starosti manje od 18 nedjelja onemogućava pristup površinama na otvorenom, verandom se smatra površina na otvorenom ograđena žičanom mrežom koja sprečava pristup drugoj živini;

10) na otvorenim površinama živini se treba obezbijediti jednostavan pristup odgovarajućem broju pojilica;

11) otvorene površine namijenjene živini treba da budu uglavnom obrasle vegetacijom;

12) u uslovima kada, usljed dugotrajnog sniježnog pokrivača ili sušnih vremenskih uslova, nema dovoljno hrane na površini za slobodno kretanje živine, dopunsko hranjenje vlaknastom hranom uključuje se u njihovu ishranu;

13) ako se živina uzgaja u zatvorenom prostoru, treba da se obezbijedi dovoljna količina vlaknaste kreme i primjereni uslovi koji zadovoljavaju etološke potrebe životinja;

14) kada vremenski i higijenski uslovi to dozvoljavaju, vodena živina treba da ima pristup potoku, ribnjaku, jezeru ili bazenu kako bi se zadovoljile specifične potrebe njihove vrste i zahtjevi dobrobiti životinja;

15) izuzetno od tačke 14 ovog stava, kada vremenski uslovi ne dozvoljavaju pristup vodenim površinama, vodenoj živini se treba obezbijediti pristup vodi u kojoj mogu uroniti glavu radi čišćenja perja;

16) u objektima za uzgoj živine prirodno svjetlo može se dopuniti vještačkim kako bi se obezbijedilo najviše 16 sati svjetlosti dnevno, sa neprekidnim noćnim trajanjem odmora bez vještačkog svjetla u trajanju od najmanje osam sati;

17) ukupna korisna površina objekta za tov živine u bilo kojoj proizvodnoj jedinici ne smije prelaziti 1.600 m²; i

18) u jednom odjeljku objekta za uzgoj živine nije dozvoljeno uzgajati više od 3.000 koka nosilja.

Ishrana kunića

Član 41

U pogledu ishrane kunića primjenjuju se sljedeći uslovi:

1) najmanje 70% hrane za životinje treba da bude proizvedeno na sopstvenom gazdinstvu, a ako to nije moguće ili takva hrana nije dostupna, hrana se može proizvoditi u saradnji sa drugom organskom proizvodnom jedinicom ili jedinicom iz prelaznog perioda u istoj regiji;

2) kunići imaju pristup pašnjacima radi ispaše kad god to vremenski uslovi dozvoljavaju;

3) ishrana kunića treba da se zasniva na maksimalnom korišćenju ispaše, u skladu sa dostupnošću pašnjaka u različitim periodima godine; i

4) ako nema dovoljno trave, kunićima treba da se obezbijedi vlaknasta hrana poput slame ili sijena, a krmno bilje treba da čini najmanje 60% ishrane.

Smještaj i postupci uzgoja za kuniće

Član 42

U pogledu smještaja i postupaka uzgoja za kuniće primjenjuju se sljedeći uslovi:

1) podovi smještaja treba da budu udobni, čisti, suvi i da imaju dovoljno veliku površinu za ležanje/odmaranje koja se sastoji od čvrste konstrukcije koja nije rešetkasta;

2) površina za odmaranje treba da je suva sa dovoljno širokim ležištem i dobro ispunjena prostirkom od slame ili drugog odgovarajućeg prirodnog materijala;

3) prostirka se može poboljšati i obogatiti bilo kojim mineralnim proizvodom koji se nalazi u Listi proizvoda i supstanci koji se mogu koristiti u organskoj proizvodnji (II. Lista sredstava za ishranu bilja (đubriva), oplemenjivači zemljišta i hranjive materije), koji je kao đubrivo ili oplemenjivač zemljišta za upotrebu u organskog proizvodnji odobren u skladu sa članom 26 Zakona o organskoj proizvodnji;

4) kunići se drže u grupama;

5) na poljoprivrednim gazdinstvima gdje se uzgajaju kunići, prednost se daje rasama koje su otporne na različite klimatske uslove;

6) kunići treba da imaju pristup:

- natkrivenim skloništima, uključujući i tamna skloništa;

- otvorenom prostoru sa vegetacijom, po mogućnosti pašnjaku;

- pristup izdignutoj površini, unutar objekta ili van njega, na kojoj mogu da sjede; i

- pristup materijalu za pravljenje gnijezda za sve ženke koje doje.

Uslovi za uzgoj pčela

Član 43

(1) U pčelarstvu prednost se daje vrsti pčela *Apis mellifera* i njenim lokalnim ekotipovima (vrstama prilagođenim klimatskim uslovima).

(2) Na kraju proizvodne sezone, pčelinje zajednice treba da budu snabdjevene dovoljnim rezervama meda i polena kako bi se osiguralo njihovo preživljavanje tokom zime.

(3) Ishrana pčelinjih zajednica vrši se samo kada je njihovo preživljavanje dovedeno u opasnost usljed klimatskih uslova, pri čemu se ishrana mora sastojati od meda, šećernog sirupa ili šećera koji potiču isključivo iz organske proizvodnje.

(4) Za zaštitu ramova, košnica i saća od štetnih organizama, koriste se sredstva protiv glodara (koja se stavljaju u klopke) i odgovarajući proizvodi i supstance koji se nalaze u Listi proizvoda i supstanci koji se mogu koristiti u organskoj proizvodnji i čija je upotreba u organskoj proizvodnji dozvoljena u skladu sa članom 14 i 26 Zakona o organskoj proizvodnji.

(5) Dezinfekcija pčelinjaka vrši se parom ili neposrednim plamenom.

(6) Uništavanje legala trutova vrši se isključivo radi suzbijanja parazita *Varroa destructor*.

(7) Ako se i pored preventivnih mjera, pčelinje zajednice razbole ili zaraze, odmah se pristupa liječenju, a iste prema potrebi premještaju u izolaciju.

(8) U slučaju zaraze parazitom *Varroa destructor* može da se koristi mravlja, sirćetna, oksalna i mliječna kiselina, kao i mentol, kamfor, timol i eukaliptus.

(9) Ako se liječenje pčelinjih zajednica vrši primjenom hemijski sintetizovanih alopatskih proizvoda, uključujući antibiotike, koji nijesu odobreni za upotrebu u organskoj proizvodnji u skladu sa čl. 14 i 26 Zakona o organskoj proizvodnji, primjenjuju se sljedeći uslovi:

1) tokom trajanja tretmana, tretirane pčelinje zajednice se smještaju u izolovane pčelinjake;

2) sav vosak iz tih zajednica se zamjenjuje voskom koji potiče iz organske proizvodnje; i

3) nakon tretmana, na ta pčelinja društva primjenjuje se prelazni period od 12 mjeseci u skladu sa članom 14 stav 4 tačka 8 ovog pravilnika.

(10) U postupku sakupljanja pčelinjih proizvoda ne uništavaju se pčele u saću.

(11) U organskoj pčelarskoj proizvodnji ne skraćuju se krila pčelinjim maticama.

(12) Postavljanje pčelinjaka treba da bude takvo da se unutar radijusa od 3 km od lokacije pčelinjaka nalaze izvori nektara i polena koji se prije svega sastoje od organski uzgajanih usjeva.

(13) Kao izvori nektara i polena može da služi samoniklo bilje, prirodna vegetacija šuma ili usjevi kojima se ne upravlja na organski način, pod uslovom da su tretirani isključivo sredstvima koja imaju mali uticaj na životnu sredinu.

(14) Izuzetno od stava 13 ovog člana, navedeni uslov se ne primjenjuje kada cvjetanje nije u toku ili kada su pčelinje zajednice u stanju mirovanja.

(15) Pčelinjaci se drže na dovoljnoj udaljenosti od izvora koji mogu dovesti do kontaminacije pčelinjih proizvoda ili ugroziti zdravlje pčela.

(16) Košnice i materijali koji se upotrebljavaju u pčelarstvu u načelu treba da budu izrađeni od prirodnih materijala koji ne predstavljaju opasnost za zagađenje životne sredine ili proizvoda pčelarstva.

(17) Pčelinji vosak za nove satne osnove treba da bude organskog porijekla.

(18) U košnicama se mogu koristiti prirodni proizvodi kao što su propolis, vosak i biljna ulja.

(19) Tokom vrcanja meda nije dozvoljeno koristiti hemijska sintetička sredstva za odbijanje insekata.

(20) Saće sa leglom ne koristi se za vrcanje meda.

(21) Subjekti treba da vode evidenciju i čuvaju dokaze o: ishrani pčela, nazivu i količini i datumu upotrijebljenog proizvoda, košnicama u kojima je proizvod upotrijebljen, liječenju pčela, preduzetim mjerama tokom uzgoja pčela, kao i o zamjeni satnih osnova i vrcanju meda.

Prilozi

Član 44

Prilozi 1 do 7 čine sastavni dio ovog pravilnika.

Prestanak važenja

Član 45

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o bližim pravilima i uslovima za biljnu i stočarsku organsku proizvodnju* ("Službeni list CG", broj 53/14).

Stupanje na snagu

Član 46

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 04-307/26-2549/3

Podgorica, 3. marta 2026. godine

Ministar,

Vladimir Joković, s.r.

Prilog 1 (Ostali proizvodi usko povezani sa poljoprivredom)

Prilog 2 (Lista poljoprivrednih proizvoda)

Prilog 3 (Gustina naseljenosti i minimalna površina za zatvorene i otvorene prostore za goveda, ovce, koze i kopitare iz člana 23 stav 13 ovog tačka a ovog pravilnika)

Prilog 4 (Gustina naseljenosti i minimalna površina na otvorenom prostoru za jelensku divljač iz člana 23 stav 13 ovog tačka b ovog pravilnika)

Prilog 5 (Gustina naseljenosti i minimalna površina za zatvorene i otvorene prostore za svinje iz člana 23 stav 13 ovog tačka c ovog pravilnika)

Prilog 6 (Gustina naseljenosti i minimalna površina za zatvorene i otvorene prostore za živinu iz člana 23 stav 13 ovog tačka d ovog pravilnika)

Prilog 7 (Gustina naseljenosti i minimalna površina zatvorenog i otvorenog prostora za kuniće iz člana 23 stav 13 ovog tačka e ovog pravilnika)